

๑๑.๕๖๖
๑๑/๕/๖๖



ประกาศใช้หนังสือสัญญาระหว่างกรุงเทพมหานครและเวปบุคลิกฝรั่งเศส

ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ. ศ. ๒๕๖๗



จำหน่ายที่ร้านพร้อมภัณฑ์ ถนนเจริญกรุง

พิมพ์ที่โรงพิมพ์อักษรศรีสมิต

หน้าประต威士ไชยศรี

ประกาศใช้หนังสือสัญญาะวางกรุงสยามและเรปบลิกฝรั่งเศส

ลงวันที่ ๑๔ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๖๗

มีรับสั่ง สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เจ้าฟ้าประชาธิปกศักดิเดชน์
กรมหลวงสุโขทัยธรรมราชา ซึ่งได้ทรงรับรัชทายาทสำเร็จราชการ
แผ่นดิน ให้ประกาศจงทราบทั่วกันว่า

โดยที่หนังสือสัญญา ว่าด้วยทางพระราชไมตรี และการ
ค้าขาย และการเดินเรือ ซึ่งได้แก้ไขบรรดาหนังสือสัญญาแต่
ก่อน ๆ ระหว่างกรุงสยามกับเรปบลิกฝรั่งเศสฉบับ ๑ กับ
โปรโตคอล ซึ่งลงนามวันเดียวกัน ว่าด้วยอำนาจศาลที่จะพึงใช้
แก่คนสังกัดชาติฝรั่งเศส (พลเมืองและคนในบังคับและคน
ในอารักขาฝรั่งเศส) ในกรุงสยามฉบับ ๑ และว่าด้วยอนุสัญญา
พิเศษและความตกลงบูรณการ เพื่อวางระเบียบความเกี่ยวพัน
ระหว่างสยาม กับ อินโดจีนฝรั่งเศส ฉบับ ๑ ซึ่งพระบรมวงศ์เธอ
พระองค์เจ้าจรรุญศักดิ์กฤดากร อัครราชทูตสยามประจำกรุงปารีส
ผู้มีอำนาจเต็มฝ่ายสยามและท่าน เอ็ดวาร์ด เอร์ริโยต์ อัครมหา
เสนาบดีและเสนาบดีว่าการต่างประเทศฝรั่งเศสคนก่อน ผู้มี
อำนาจเต็มฝ่ายฝรั่งเศสได้ลงนามกันณะกรุงปารีส เมื่อวันที่ ๑๔
กุมภาพันธ์ พระพุทธศักราช ๒๔๖๗ ฆริสตศักราช ๑๙๒๕ นั้น

มีข้อสัญญากันว่า จะได้ใช้หนังสือสัญญากับทั้งโปรโตคอลสองฉบับนี้ ตั้งแต่วันที่ได้แลกเปลี่ยนสัตยาบันต่อกันเป็นต้นสืบไป และโดยที่พระบาทสมเด็จพระรามาธิบดีที่ ๖ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานพระราชสัตยาบัน และท่านประธานาธิบดีแห่งเรpublicฝรั่งเศส ได้ให้สัตยาบันหนังสือสัญญากับทั้งโปรโตคอลสองฉบับที่วานแล้วทั้งสองฝ่าย และเสนาบดีว่าการต่างประเทศ และท่าน แพรนังค์ บิลลา อัครราชทูตพิเศษฝ่ายฝรั่งเศสผู้มีอำนาจเต็มในการนี้ ได้แลกเปลี่ยนพระราชสัตยาบัน และ สัตยาบัน นั้น ต่อ กัน ที่ ศาลาว่าการ ต่าง ประเทศ ณะกรุงเทพฯ ฯ วันที่ ๑๒ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เวลา ๒.๓๐ นาฬิกา หลังเที่ยง แล้ว หนังสือ สัญญา กับ ทั้งโปรโตคอลสองฉบับนี้ จึงเป็นอันใช้ได้ตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นไป

จึงทรง พระกรุณาโปรดเกล้าฯ ฯ สั่งให้เจ้าพนักงานทุกกระทรวงทบวงการ และบันดาผู้ซึ่งมีการเกี่ยวข้องกับข้อความที่กล่าวไว้ในหนังสือสัญญากับทั้งโปรโตคอลสองฉบับนี้ว่า ให้ถือตามกระทำตามความในสัญญากับทั้งโปรโตคอลสองฉบับที่วาน จงทุกข้อทุกประการ ตั้งแต่วันที่ ๑๒ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นต้นสืบไป

ประกาศ มา ณ วันที่ ๑๒ มกราคม พระพุทธศักราช ๒๔๖๘ เป็นปีที่ ๑ ในรัชกาลปัจจุบันนี้

หนังสือสัญญา

ทางพระราชไมตรีและการค้าขายและการเดินเรือ

ระวางสยามกับฝรั่งเศส

สมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม และ ประธานาธิบดี แห่ง เปรูบลิค
ฝรั่งเศส มีมโนรถปรารถนาเท่าเทียมกันที่จะกระทำให้ทางพระ
ราชไมตรีและสหการ ซึ่งมีประดิษฐานอยู่แล้วโดยผาสุกใน
ระวางรัฐทั้งสองนั้นเจริญยิ่งขึ้น และเชื่อมั่นว่าทางที่จะบันลือความ
มุ่งหมายนี้ ไม่มีอย่างอื่นดียิ่งกว่าที่จะแก้ไขบันดาหนังสือสัญญา
ที่ประเทศทั้งสองได้ทำไว้ต่อกันแต่ก่อนนั้น จึงได้ตกลงจะกระทำ
การแก้ไขนั้น โดยจำนงความสมธรรมชาติ และอำนาจประโยชน์
ให้แก่กันและกัน และเพราะฉะนั้นจึงได้ทรงแต่งตั้งและแต่งตั้ง
ผู้มีอำนาจเต็มทั้งสองฝ่าย คือ

ฝ่ายสมเด็จพระเจ้ากรุงสยามนั้น พระวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้า
จรรยาภักติกฤดากร อัครราชทูตพิเศษผู้มีอำนาจเต็มของสมเด็จพระ
เจ้ากรุงสยามณกรุงปารีส

ฝ่ายประธานาธิบดีแห่งเปรูบลิคฝรั่งเศสนั้น มองสิเออร์
เอ็ดวาร์ด เอร์ริโยต์ ประธานแห่งเสนาบดีสภา, เสนาบดี
กระทรวงการต่างประเทศ

ผู้ซึ่ง เมื่อได้ส่งหนังสือ มอบอำนาจให้ ตรวจดูซึ่งกัน และกัน และได้เห็นเป็นอันถูกต้องแบบอย่างดีแล้ว ได้ปรึกษาคกลงกัน ทำสัญญาเป็นข้อดังต่อไปนี้—

ข้อ ๑

ในระวางเร่ปลุกฝรั่งเศสกับพระราชอาณาจักรสยามนี้ จะต้องมีสันติภาพต่อกันเป็นนิจ และมีไมตรีต่อกันเป็นนิจ

ข้อ ๒

อันว่าบ้านคาเขตแดน ซึ่งประดิษฐานไว้ระวางอาณาเขตทั้งสองฝ่าย โดยอำนาจและโดยอนุโลมตามบทบัญญัติแห่งความตกลงก่อน ๆ ในข้อที่เป็นอันให้คงให้อยู่ตามข้อ ๒๗ แห่งหนังสือสัญญาฉบับนั้น อัครภาคแห่งสัญญานี้ ทั้งสองฝ่ายยืนยันตามนั้น โดยรับประกันแก่กันว่าจะถ้อยทีถ้อยอาศัยต่อเขตแดนนั้น ๆ

ทั้งสองฝ่ายรับรองว่า จะไม่บำรุงกำลังพลถืออาวุธอย่างใด ๆ ไว้ในอาณาเขตแต่ละฝ่ายตามชายแดนแม่น้ำโขงนั้น นอกกว่ากำลังตำรวจ เท่าที่จำเป็นสำหรับรักษาความปลอดภัย และความสงบเรียบร้อยของมหาชน และแม้กระนั้น จะพึงทำได้ก็เฉพาะภายในวงแห่งข้อไขและปริมาณท้องที่ ซึ่งวางหลักไว้แล้ว ให้เป็นอันเท่าเทียมกันทั้งสองฝ่าย หากจะต้องกำหนดลง

ให้แน่นอนต่อไป
ฉบับใดฉบับหนึ่ง
ฉบับนี้

โดยอนุสัญญาฯ โดยความตกลงบูรณาการ
ซึ่งหมายถึงไว้ในข้อ ๒๖ แห่งหนังสือสัญญา

โดย อนุโลม ตามหลัก ซึ่ง ประกาศไว้ ใน กติกา สันนิบาต ชาติ
นั้น ทั้งสองฝ่ายตกลงสัญญาต่อกันว่า ถ้าในภายหน้า มีปัญหา
พิพาทเกิดขึ้นในระหว่างสองฝ่าย ซึ่งไม่สามารถจะระงับได้ด้วยทำ
ความตกลงปรองดองกัน และโดยทางทูตไชร์ ทั้งสองฝ่ายจะ
ต้องเสนอข้อพิพาทนั้นให้อนุญาโตตุลาการ จะเป็นคนเดียว
หลายคนก็ตาม ซึ่งทั้งสองฝ่ายจักได้เลือกสรรขึ้นนั้น ตัดสิน
ถ้าเมื่อไม่ตกลงกันทางอนุญาโตตุลาการ ก็จะต้องเสนอข้อพิพาท
นั้นต่อศาลประจำยุติธรรมระหว่างประเทศ ในกรณีเช่นนี้ศาลที่ว่า
นั้นจะต้องได้รับเสนอคดี โดยความยินยอมพร้อมกันทั้งสองฝ่าย
ถ้าเมื่อทั้งสองฝ่ายไม่ได้ทำ ความ ตกลง พร้อมใจกัน ก็ให้รับเสนอคดี
โดยฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งทำการร้องขอไปฝ่ายเดียว

แต่ที่เห็นว่า ในส่วนข้อพิพาทซึ่งเกี่ยวข้องกับบัญญัติแห่งบันดา
ความตกลงก่อน ๆ กระทบที่เพลงในวรรคที่ ๒ ของข้อ ๒๗ ซึ่ง
กล่าวมาข้างบนนี้ไชร์ การใช้ข้อความที่อยู่ในวรรคก่อนนั้น จะไม่
เป็นกรณีที่ยังคับ จนกว่าจะได้สำเร็จการเจรจาซึ่งหมายถึงใน
วรรคที่ ๒ ของข้อ ๒๖ แห่งหนังสือสัญญาฉบับนี้

ข้อ ๓

คนสังกัดชาติของอัครภาคแห่งสัตยญาณนี้ แต่ละฝ่ายพร้อมทั้งครอบครัวแห่งตน จะต้องมีเสรีภาพเต็มที่ ในอันจะกระทำการเหล่านี้ได้ คือ เข้าไปตลอดทั่วอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง และเค็รทาง และพักอยู่ และอาศัยอยู่ในนั้น กับทั้งออกไปจากนั้น และจะต้องได้รับความมั่นคงในนั้น ในทางคุ้มครองป้องกันเป็นนิจสำหรับกายตัวและทรัพย์สินของตนเสมอเหมือนคนพนเมือง หากแต่มีข้อไขให้อนุวัตตามกฎหมายบ้านเมือง และมีข้อสงวนไว้ในอันจะถือตามและใช้ตาม บันดากฎหมายการตำรวจ ซึ่งเกี่ยวแก่คนต่างด้าวนั้นด้วย

คน สังกัด ชาติ ของอัครภาค แห่ง สัตยญาณ นี้ แต่ละ ฝ่าย พึงกระทำการเหล่านี้ ณะที่ใด ๆ ภายในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่งได้ คือ ปฏิบัติตามทางวิชาชีพอันชอบธรรมของตน และปฏิบัติตามทางทำมาหากินทุกประการที่ชอบด้วยกฎหมาย และประกอบพาณิชย์การ ฤาอุตสาหกรรม และกระทำการค้าขายจำนวนมาก และค้าย่อยในบันดาผลและภัณฑ์ ซึ่งค้าขายกันได้ โดยชอบด้วยกฎหมาย จะทำด้วยตนเอง ฤาด้วยอาศัยผู้แทน จะทำโดยลำพัง ฤา โดยร่วมสมาคมกับคนต่างด้าว ฤากับคนพนเมืองก็ได้ และพึงเลือกหาเอาคนเข้าทำการงานของตนได้

ในหน้าที่ทั้งปวงตามแต่จะเห็นเป็นผู้สมควร และภายในวงแห่ง
 ข้อไขที่ที่กำหนดไว้ในกฎหมายบ้านเมือง ฟังกระทำการเหล่านี้
 นี้ได้ คือ ลุ่ถือเอา และเป็นเจ้าของทรงกรรมสิทธิ์ด้วยประการ
 ทั้งปวง และเข้าอยู่ และขาย และโอนต่อไปโดยทางสืบ
 สมบัติ และโดยทางพินัยกรรม และโดยให้ และโดยทาง
 ใด ๆ อื่น และเช่า ฎาให้เช่าซึ่งบันดาอสังหาริมทรัพย์ จะเป็น
 สถานที่อันสร้างขึ้น ฎามีใช้สร้างขึ้นก็ดี ที่มีไว้สำหรับใช้เป็น
 ที่อยู่ ฎาสำหรับใช้การใด ๆ ที่ชอบด้วยกฎหมาย จะเป็นการ
 พาณิชย์ การอุตสาหกรรม การเกษตรกรรม ฎาการอื่น ก็ดี
 หากแต่มีข้อสงวนไว้ซึ่งบทบัญญัติอันกฎหมายว่าด้วยการพักอยู่
 และการตั้งสำนักหลักแหล่งของคนต่างด้าว นั้น จักได้กำหนด
 หมายไว้สำหรับท้องถิ่นบางปริมณฑล ฎาบางแห่ง เพื่อประโยชน์
 แก่การรักษา ความมั่นคง ของชาติ อนึ่ง คนสังกัด ชาติ ของ
 อัครภาคแต่ละฝ่าย ในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น ฟัง
 กระทำการเหล่านี้ได้ คือ ลุ่ถือเอา และเป็นเจ้าของ และ
 โอนต่อไปโดยทางสืบสมบัติ, ทางพินัยกรรม, ทางให้ ฎาทาง
 ใด ๆ อื่น ซึ่งบันดาอสังหาริมทรัพย์และหลักทรัพย์อันมีค่าและ
 เข้าของทุก ๆ ชนิด

ข้อ ๔

คนสังกัดชาติของอัครภาคแห่งสัญญา^๕ แต่ละฝ่ายจะต้อง
ได้เสวย เสรีภาพ บริบูรณ์ตลอดทั่วอาณาเขตของ อีกฝ่ายหนึ่ง ใน
การถือศาสนาได้ตามชอบใจตน และหากว่าอนุวัตตามกฎหมาย
และกฎ และข้อบังคับของบ้านเมือง ฟังกระทำการเหล่านี้ได้^๕
คือ สถาปนา และเป็นเจ้าของโรงนมัสการ และปฏิบัติพิธี
กรรมในทาง นมัสการ ตามลัทธิ ที่ตน นับถือ จะเป็นการ กระทำ
ฉะเพาะบุคคล ถ้าเป็นการสาธารณก็ตาม และประดิษฐาน
และบำรุงสุสานไว้ตามศาสนประเพณีของตน กับทั้งตั้งสถาน
การศึกษา และตั้งบำเพ็ญการทางศาสนา ทางกระบวนพยาบาล
และกระบวนทานการกุศล

ข้อ ๕

คนสังกัดชาติของอัครภาคแห่งสัญญา^๕ แต่ละฝ่ายจะต้อง
มี เสรีภาพ ที่จะ เข้าไป ยัง ศาล ยุติธรรม น้อยใหญ่ของ อีก ฝ่ายหนึ่ง
เพื่อเรียกร้องและป้องกันสิทธิของตน ได้ทุกชั้นอำนาจศาลที่
กฎหมายบัญญัติไว้ และคนสังกัดชาติของอัครภาคนี้ ฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งซึ่งเป็นโจทก์ ถ้าเป็นผู้สอดฟ้องร้องในศาลของอีกฝ่าย
หนึ่ง จะต้องไม่ถูกบังคับ เพราะการที่เป็นคนต่างด้าว ถ้าการ
ที่ไม่มีมูลลำนเา ถ้าสำนักอาศัยอยู่ในบ้านเมืองนั้น ให้มีคำ

ประกัน ฤๅให้วางประกันโดยนามใด ๆ ก็ดี ที่จักไม่เรียกแก่
 คนพื้นเมืองใน พฤศจิกายนอย่างเดียวกัน และ บันทัดฐาน อัน
 เดียวกันนี้ จะต้องใช้สำหรับการวางเงิน ที่ผู้เป็นโจท ฤๅผู้สอด
 พ้องร้องจะพึงถูกเรียกให้วางเพื่อเป็นประกัน ในอันที่จะใช้ค่า
 ฤๅชาธรรมเนี่ยมนั้นด้วย

อนึ่ง คน เหล่านี้ จะ ต้อง มี เสรีภาพ อย่าง เดียว กัน กับ คน พื้น
 เมือง ในการที่จะเลือก และใช้ ผู้รู้กฎหมาย, ทนายความ,
 เนติบัณฑิต และผู้รับมอบฉันทะอื่น ๆ ซึ่งมีหน้าที่ทำการแทนตัว
 ในทางการยุติธรรมนั้นด้วย

ข้อ ๖

คนสังกัดชาติของอัครภาคแห่งสัญญานนี้ แต่ละฝ่ายจะไม่
 ต้องถูกบังคับในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง ให้เสียค่าสุลกการ
 ฤๅช่วยสาอากร ฤๅภาษีอากรโดยนามใด ๆ ก็ดี นอกจาก ฤๅ
 ยิ่งกว่าที่เก็บอยู่ ฤๅจะได้เก็บต่อไปจากคนพื้นเมือง บทบัญญัติ
 นี้ไม่เป็นอุปสรรคต่อการเก็บช่วย แม้จะพึงมี ซึ่งชื่อว่าช่วยค่า
 ฟ่านัก ฤๅค่าธรรมเนี่ยมที่เกี่ยวข้องแก่การ ปฏิบัติ ตามแบบพิธีการ
 ดำรวจ หากแต่เป็นที่เข้าใจกันว่า ในกระบวนนี้ คนสังกัดชาติ

แห่งรัฐทั้งสองนี้ จะต้องได้รับผลปฏิบัติอย่างที่ประสาทให้แก่
คนสังกัดของชาติที่โปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๗

คนสังกัดชาติของอัครภาคแห่งสัญญาฯ แต่ละฝ่ายจะต้อง
ได้รับความ ยกเว้นใน อาณาเขต ของอีกฝ่ายหนึ่ง จากการ เกน
เบียดหนาททุกประการ ไม่ว่าในกองทหารประจำการสามัญ ฤๅใน
กองทหารรักษาการประจำชาติ ฤๅในเหล่าทหารมิลิเชียประจำชาติ
และ จะต้องได้รับ ความ ยกเว้น จาก การ เกน อุดหนุน ราชการ ทหาร
ชนิดที่ เกนเอาตัวใช้แรงนั้นทุกประการ และจะไม่ต้อง เสียค่า
ส่วยสาอากรใด ๆ อัน บังคับให้ เสียต่าง เสีย แทน การ เกน ตัวเป็น
ทหาร และจะต้องได้รับ ความ ยกเว้นจากบันดาการกุ่มที่ เป็น
การบังคับ และบันดาการออกเงินพลพิเศษ ซึ่งจักเรียกเกน
เอาในเวลาสงคราม อนึ่ง คนเหล่านี้ จะไม่ ต้องถูกเกน อุดหนุน
ราชการทหาร ฤๅ ถูกรับ ภาระ เกี่ยวใน การทหาร แต่ อย่างหนึ่ง
อย่างใด หากแต่มีข้อสงวนไว้ ในอันที่จะใช้กฎหมาย และกฎ
และข้อบังคับต่าง ๆ ที่ว่าไว้ ในข้อ ๒๕ แห่งหนังสือสัญญาฉบับนี้

ข้อ ๘

สมาคมทุกชนิดที่ทำการแพ่ง กับหุ้นส่วนบริษัทที่ทำการค้า
ขาย การอุตสาหกรรม การเงิน และการประกันภัย ซึ่งตั้ง

๕ ขนตามกฎหมายของประเทศทั้งสองฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และซึ่ง
 มีสำนักใหญ่อยู่ใต้ อำนาจศาล ของ เจ้าหน้าที่ แห่ง ประเทศ ทั้ง สอง นี้
 ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง รวมทั้งอนุสมาคมและสาขา และสำนักตัว
 แทน จะต้องได้รับอำนาจเพื่อตั้งสำนักในอาณาเขตของประเทศ
 อีกฝ่ายหนึ่งได้ และหากว่าอนุสมาคมกฎหมายของประเทศนั้น
 จะต้องได้รับอำนาจเพื่อดำเนินสิทธิ และอุตสาหกรรมของตน
 ในอาณาเขตนั้นได้

สมาคมและหุ้นส่วนบริษัท เหล่านี้ จะต้องมี สิทธิใน อาณาเขต
 นั้น ที่จะลู่ล่อเอา ฤาเป็นเจ้าของ ฤาเช่าได้ซึ่งอสังหาริมทรัพย์
 อันจำเป็นสำหรับธุระการของตน และ สำหรับ ยัง ระเบียบการ
 ของตนให้ ดำเนินไปด้วยดี หากแต่มีข้อสงวนไว้ซึ่งบทบัญญัติ
 อันกฎหมายว่าด้วยการ พัก อยู่ และ การ ตั้ง สำนัก หลักแหล่ง ของ
 คนต่างด้าวนั้น จักได้กำหนดหมายไว้สำหรับท้องถิ่นบางปริมณฑล
 ฤาบางแห่ง เพื่อ ประโยชน์ แก่การ รักษา ความ มั่นคง ของชาติ
 อนึ่ง ใน ทุก ประการ ที่ เกี่ยว ด้วย การ จัด ตั้ง สมาคม หุ้น ส่วน บริษัท
 และความสามารถของสมาคมหุ้นส่วนบริษัท และสิทธิที่สมาคม
 หุ้นส่วนบริษัทจะขนศาลได้นั้น จะต้องได้รับผลปฏิบัติในอาณา
 เขตนั้นตามกฎหมายแห่งชาติของตน และพึงเข้าไปยังศาลใน
 อาณาเขตนั้นได้ ทั้งในฐานะเป็นโจท ฤาเป็นจำเลย สมาคม

และหุ้นส่วนบริษัทเหล่านี้ จะไม่ต้อง ถูก บังคับ ใน อาณา เขต นั้น ให้เสียค่าศุลกากร ภาษีอากร ภาษีอากร ภาษีเงินผล ภาษี การะ สรรพากร โดยนามใด ๆ นอกจาก ภาษี ยี่ กว่า ที่ เก็บ อยู่ ภาษี จะ ได้ เก็บ ต่อ ไป จาก สมาคม หุ้นส่วน บริษัท ของ ชาติ พนม เมือง ภาษี ของ ชาติใด ๆ อื่น. ใน ส่วน ค่า ภาษี ที่ ค่า ณ วน เก็บ ตาม จำนวน ทุน ภาษี ราย ได้ ภาษี กำไร นั้น สมาคม หุ้นส่วน บริษัท เหล่า นี้ ภาษี อนุ สมาคม ภาษี สาขา ภาษี สำนัก ตัว แทน จะ ต้อง ถูก เรียก เก็บ ค่า ภาษี ส่วย ภาษี อากร ตาม ชนิด ภาษี ที่ จะ พึง เก็บ ใน ประเทศ นั้น ก็ ฉะ พะ เฉ แต่ ใน ส่วน สิทธิ พืช ที่ ลง ทุน ไว้ ใน ประเทศ นั้น ภาษี แต่ ใน ส่วน สิทธิ พืช สมบัติ ที่ มี อยู่ใน ประเทศ นั้น ภาษี แต่ ส่วน หลัก สิทธิ พืช อื่น มี ค่า ที่ แพร่ เวียน อยู่ใน ประเทศ นั้น ภาษี แต่ ส่วน กำไร ที่ หา ได้ ใน ประเทศ นั้น ภาษี แต่ ส่วน ธุรกิจ การ ที่ กระ ทำ ใน ประเทศ นั้น เท่านั้น

บทบัญญัติแห่งสัญญาข้อนี้ จะต้องใช้บังคับตลอดถึงสถาน อุตสาหกรรม และสถานพาณิชย์การของบุคคลด้วย

ข้อ ๗

บันดาเคหะสถาน, คลังสินค้า, ห้างขายของ, โรงงาน ผลิตกรรม และร้านของคนสังกัดชาติของอัครภาคแห่งสัญญานี้ แต่ละฝ่าย ที่ อยู่ใน อาณาเขต ของ อีก ฝ่ายหนึ่ง รวมทั้ง สถานที่ ต่าง ๆ ซึ่งเกี่ยวเนื่องและซึ่งใช้ สำหรับ เปนที่ อาศัย ภาษี สำหรับ

การค้าขายนั้น จะต้องเป็นที่ยำเกรง และไม่อนุญาตเป็นอันขาด ให้ทำการตรวจ ฤๅค้นสถานที่เหล่านั้น ฤๅสอดดู ฤๅตรวจสมุด ฤๅ เอกสาร ฤๅ บัญชีใน นั้น เว้นไว้แต่จะกระทำตามข้อไข และ ตามระเบียบการ ที่มีบัญญัติไว้ในกฎหมายและกฎและข้อบังคับ อันจะพึงใช้แก่คนพื้นเมือง ฤๅแก่คนสังกัดของชาติที่โปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง แต่ว่าในกรณีหลังนี้มีข้อสงวนไว้ซึ่งบทบัญญัติในวรรคที่ ๒ ของข้อ ๒๕ แห่งหนังสือสัญญาฉบับนี้ด้วย

ข้อ ๓๐

อัครภาคแห่งสัญญานี้ แต่ละฝ่าย อาจที่จะตั้งกงสุล เชนเนอรอล, กงสุล, ไวศกงสุล และพนักงานกงสุลในเมือง และ เมืองท่า ของ อีก ฝ่าย หนึ่ง ได้ใน ที่ เห็น ว่า จะ เป็น ประโยชน์ แต่ที่ว่า อัครภาคทั้งสองฝ่ายสงวนไว้ซึ่งสิทธิที่จะกำหนดถิ่นที่ เห็นว่าสมควรจะยกเว้น หากแต่ข้อที่ยกเว้นนี้ จะต้องใช้แก่ บันดาประเทศอื่น ๆ ด้วยทั่วกัน

แต่อย่างไรก็ดี กงสุล เชนเนอรอล, กงสุล, ไวศกงสุล และพนักงานกงสุลเหล่านั้น จะเข้าทำการตามตำแหน่งได้ ก็ต่อเมื่อได้รับความยินยอมของ รัฐบาล แห่ง ประเทศ ที่ตน รับ ตำแหน่ง ไปประจำการอยู่นั้น และ รัฐบาลของ ประเทศนั้น จะต้อง ออก

อนุมัติบัตร อำนวยความมั่นคงให้เจ้าพนักงานทั้งหลายปฏิบัติ
การตามหน้าที่ของตนได้โดยสะดวก ทั้งนี้ให้ออกให้โดยไม่
ชักช้า และไม่เรียกร้องค่าธรรมเนียมอย่างใดเลย

เจ้าพนักงานทั้งหลาย จะต้องปฏิบัติตามอำนาจและ
หน้าที่ได้ทุกประการ และจะต้องได้รับผลแห่งเกียรติยศและ
เอกสิทธิ์ และความยกเว้น และความคุ้มกันทุกอย่าง ซึ่ง
กฎหมายระวางประเทศ ย่อมอนุมัติให้ ถ้าซึ่งรัฐบาลที่เวลานั้นจัก
ได้ประสพให้แก่เจ้าพนักงาน กงสุล ของชาติที่โปรดให้ได้ประ
โยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๑๑

ถ้าเมื่อถึงแก่ความตายลงแล้ว คนสังกัดชาติฝรั่งเศส ทั้ง
ทรัพย์สินไว้ในประเทศสยาม ถ้าคนในบังคับสยาม ทั้งทรัพย์สิน
สิ้นไว้ในประเทศฝรั่งเศส ถ้าและผู้ซึ่งมีสิทธิที่จะได้รับมรดก
นั้น ไม่มีตัวปรากฏคดี ถ้าไม่อยู่ ถ้าเป็นผู้ไร้ความสามารถ
และไม่มีผู้แทนตัวมากดี เจ้าพนักงานกงสุลผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง
จะต้องมีสิทธิที่จะร้องขอให้ประทับตรา และให้ปลดตรา ประจำ
บันดาเครื่องเรือน และเข้าของ และเอกสาร ของผู้ตายนั้นได้
และพึงกระทำการชำระบัญชี มรดกด้วยตนเอง ถ้าตั้งผู้จัดการ
ให้กระทำการนั้นได้ ในกรณีทุกอย่างที่เกิดมีการคัดค้านกัน

ขึ้นด้วยประการใด ๆ ก็ดี การที่คัดค้านกันนั้น จะต้องให้ศาล
 อันทรงอำนาจแห่งประเทศที่ทรัพย์สินตกอยู่นั้น พิจารณาตัดสิน
 อนึ่งการที่เจ้าพนักงานกงสุลเข้าเกี่ยวข้องเช่นว่านี้ จะอนุมัติให้
 ทำต่อไปอีกไม่ได้ ในทันใดที่ปรากฏว่า คนที่มีสิทธิ์ที่จะได้รับ
 มรดกนั้น ไม่มีผู้ใดเป็นคนชาติของเจ้าพนักงานกงสุลนั้น

เมื่อคนสังกัดชาติของอัครภาคแห่งสัญญาน ฝ่ายใดฝ่าย
 หนึ่งซึ่งไม่อยู่ ฤ็เป็นผู้ไร้ความสามารถ และไม่มีผู้แทนตัวมา
 มีประโยชน์เกี่ยวข้องใน มรดก ที่เป็น ปัญหา ขึ้น ภายใน อาณา เขต
 ของอีกฝ่ายหนึ่งไซ้ร้ ถ้าหากว่าผู้ตายมิได้เป็นคนสังกัดชาติของ
 เจ้าพนักงานกงสุลนั้น ๆ เจ้าพนักงานกงสุลผู้มหน้าที่เกี่ยวข้อง
 มีอำนาจ ที่จะ ร้อง ขอให้ ประทับตรา ประจำ บ้านดา เครื่องเรือน และ
 เข้าของ และ เอกสาร ของผู้ตาย และ ที่จะไปอยู่ ด้วยในเวลา
 ทำบัญชี ทรัพย์สิน และที่ จะเป็น ธุระให้ เจ้าหน้าทฝ่ายทองที่ผู้
 ทรงอำนาจนั้นตั้งผู้จัดการมรดก ผู้จัดการ มรดกน จะต้อง เลือก
 จาก รายนาม ที่ เจ้าพนักงาน กงสุลนั้น ๆ จัก เสนอในจำพวก บุคคล
 ซึ่ง กฎหมาย หรือ ขนบ ธรรมเนียม กำหนดสรรสำหรับปฏิบัติ หน้าท
 น อนึ่งเจ้าพนักงานกงสุลนั้น ๆ จะต้องมสิทธิ์ที่จะร้องขอให้ ผู้จัด
 การมรดกนแจ้ง บ้านดา ข้อความ ที่เกี่ยวข้อง แก่การ ชำระบัญชี มรดกน
 ให้ทราบได้ทุกประการ การที่ เจ้าพนักงาน กงสุลเข้า เกี่ยวข้อง

เช่นว่านี้ จะอนุมัติให้ ทำต่อไปอีกไม่ได้ ในทันใดที่บัดนี้ ผู้ซึ่งมี
 สิทธิที่จะได้รับมรดก ซึ่งเป็นคนชาติเดียวกับเจ้าพนักงานกงสุล
 นั้น ได้มาอยู่เองๆ ได้มีผู้แทนตัวมาอยู่แล้ว

เมื่อคน สังกัดชาติ ของ อัครภาค แห่งสัญญา นี้ ฝ่ายใด ฝ่าย
 หนึ่ง มีประโยชน์ เกี่ยวข้องใน มรดก ของ คน ชาติ แห่ง ประเทศ อื่น
 นอกไปจากอัครภาค แห่ง สัญญา ไชรี บทสัญญาในวรรคก่อน
 นี้ ไม่อาจจะเบียดเบียนสิทธิซึ่งรัฐบาลในท้องถิ่น จักได้รับรอง
 ให้แก่ เจ้าพนักงาน กงสุลแห่งรัฐเจ้าสังกัด ของ ผู้ที่ตาย นั้นให้ เสมอ
 เสียไปได้

ข้อ ๑๒

ในระวางอาณาเขตของอัครภาค แห่งสัญญา นี้ ทั้งสองฝ่าย
 จะต้องมีเสรีภาพบริบูรณ์ทุกประการ ในการค้าขายและการเดิน
 เรือไปมาถึงกันและกัน

คนสังกัดชาติแต่ ละฝ่าย พร้อม ทั้งเรือ และ สินค้า บันทุกเรือ
 ของตน พึ่งไปได้ โดยสะดวกและปราศจากกบฏันตรายทุกประการ
 ยังทำเล็ดที่ และท่าและลำน้ำทุกแห่งในอาณาเขตของอีกฝ่าย
 หนึ่ง ซึ่งได้เปิด จะได้ เปิดให้ มีการ เดินเรือ และ การ ค้าขายได้
 กับเมืองต่างประเทศ และหากว่า อนุวัต ตาม กฎหมายและข้อ
 บังคับในท้องถิ่น จะต้องได้รับสำหรับตนและธุระการของตนซึ่ง

สิทธิและประโยชน์ที่โปรดให้ และเสรีภาพ และความคุ้มกัน และความยกเว้นต่าง ๆ ในการเดินเรือและการค้าขาย เหมือนกันกับคนพื้นเมืองนั่นเอง ฤ็าเหมือนกันกับคนสังกัดของชาติที่โปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง หากแต่ในกรณีหลังนี้ มีข้อสงวนไว้ซึ่ง บทบัญญัติในวรรคที่ ๒ ของข้อ ๒๕ แห่งหนังสือสัญญาฉบับนี้ด้วย

อนึ่งคนเหล่านี้ จะต้องได้รับผลปฏิบัติ อย่างเดียวกันนี้ ในการที่รถไฟจะรับขนตน และเข้าของและสินค้าของตนนั้นด้วย

ข้อ ๑๓

ภายในอาณาเขตของอัครภาคแห่งสัญญานี้ แต่ละฝ่ายคน สังกัดชาติของอีกฝ่ายหนึ่ง พึงกระทำการเหล่านี้ได้เสมอเหมือนคนพื้นเมือง ตามความในข้อ ๓ แห่งหนังสือสัญญาฉบับนี้ คือ ทำการค้าทุกอย่าง และตั้งการอุตสาหกรรมทุกอย่าง และ เปิดโรงงาร หักถกรรมทุกอย่าง และ รับ ชูระใน การ ค้นหาแร่ และ การ ทำ ผล แร่ ทุก อย่าง และ ทั้ง รับ ชูระใน การ ทำ ผล เกษตรกรรมและทำผลป่าไม้ทุกอย่าง ทั้งภายในวงแห่งข้อใจ ที่กำหนดไว้ในกฎหมายและกฎ และข้อบังคับของบ้านเมือง อนึ่งในการเหล่านี้ แต่ละรายคนเหล่านี้ จะต้องได้รับผล

ปฏิบัติอย่างชาติที่โปรดให้ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง หากแต่มีข้อ
สงวนไว้ซึ่งบทบัญญัติในวรรคที่ ๒ ของข้อ ๒๕ แห่งหนังสือสัญญา
ฉบับนี้ด้วย

ข้อ ๑๔

อัครภาคแห่งสัญญานี้ ปฏิญาณว่า ในเวลานี้ไม่มีความตึง
ใจที่จะตั้งอากรผูกขาด ๓) การผูกขาดอย่างใด ๆ นอกจากที่มี
อยู่แล้วฉบับนี้ในอาณาเขตของแต่ละฝ่าย ในกรณีที่มีฝ่ายใด
ฝ่ายหนึ่งจักใคร่ตั้งอากรผูกขาด ๓) การผูกขาดอย่างใดขึ้นใหม่
ฝ่ายนั้นจักพึงปรึกษาหารือกับอีกฝ่ายหนึ่งเสียก่อน เพื่อให้การ
ที่จะกระทำเช่นนั้น เป็นเครื่องทำความเสื่อมเสียแก่ความเกี่ยว
พันทางพาณิชย์ ระหว่างสองประเทศนั้นแต่เพียงอย่างน้อยที่สุด
ที่จะพึงเป็นไปได้

ในกรณีใด ๆ ก็ดี ในการนำวัตถุใด ๆ เข้าๆ ออกๆ นั้น ห้าม
มิให้ตั้งข้อจำกัด ๓) ข้อห้ามใด ๆ ที่ไม่เป็นอันพึงใช้แก่ชาติอื่น ๆ
ด้วยเหมือนกัน

ข้อ ๑๕

ประเทศฝรั่งเศสยอมรับนับถือตามหลักนิยามว่า กรุงเทพมหานคร
มีอิสรภาพในการศุลกากรกับทั้งในการสรรพากรด้วย

ฉะนั้น รัฐบาลของสมเด็จพระเจ้ากรุงสยาม จึงพึงตั้งเก็บ
 ภาษีศุลกากรสำหรับสินค้าขาเข้าและขาออก และคืนภาษีใน
 สินค้าที่ส่งกลับออกไปนอกแดน และตั้งเก็บภาษีคลังสินค้า
 และภาษีทั้งหลายที่คล้ายกัน ตามแต่จะเห็นสมควรนั้นได้ โดย
 เสรีภาพและโดยเหตุนี้ จะต้องมียกเลิกที่จะเพิ่มพิกัดภาษีศุลกากร
 ที่กำหนดไว้ ในบัดนี้ความตกลง ซึ่งใช้กันมา แต่ก่อนจน บัดนี้
 นั้น ให้สูงขึ้นได้ แต่ ทว่า เสรีภาพ ในการ พิกัด ภาษี ศุลกากร นี้
 กรุงสยามจะใช้แก่ กรุงฝรั่งเศสให้ เป็นผลได้ ก็แต่ เมื่อ บัดนี้
 ชาติอื่น ๆ ซึ่งมีหลักฐาน ที่จะเรียกร้อง เอา ประโยชน์ ตาม ระเบียบ
 การที่มีอยู่โดยอำนาจความตกลงก่อน ๆ นั้น ได้ยินยอมอำนวย
 ให้อย่างเดียวกันนี้ แล้วทุกชาติ โดยไม่เรียกร้อง เอา ประโยชน์
 ฤๅเอกสิทธิเฉพาะตนเป็นการตอบแทนอย่างใดเลย

บทบัญญัติแห่งสัญญาข้อนี้ ถึงแม้ว่าข้อ ๒๖ แห่งหนังสือ
 สัญญาฉบับนี้อยู่ก็ดี เป็นอันให้ใช้ตั้งแต่นั้นสืบไป สำหรับ เมือง
 ขนและดินแดนของฝรั่งเศส และทั้งสำหรับประเทศที่อยู่ใน
 อาณัติของฝรั่งเศส และตลอดทั้งกรุงฝรั่งเศส
 เองด้วย

ข้อ ๑๖

ภายในวิสัยแห่งสัญญาข้อก่อนนี้ ไม่ว่าในปัญหาเรื่องการ

ตั้งผ่านแดน และภาษาคลังสินค้ำ ฤๅการให้ความเกื้อกูล และการให้ความสะดวกอย่างใด ๆ ฤๅการตรวจและการตีราคาสินค้ำ ก็ดี คนสังกัดชาติของอัครภากัน แต่ละฝ่ายจะต้องได้รับผลปฏิบัติในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง อย่างเดียวกันกับคนพื้นเมือง ฤๅ กับคนสังกัดของชาติที่โปรดให้"ได้ประโยชน์อย่างยิ่งนั้นจทุกประการ

ในส่วนที่เกี่ยวแก่การภาษีสกุลการนั้น แทนที่ระเบียบการที่ใช้อยู่ในเวลานี้ จะต้องมึระเบียบการขึ้นใหม่ ระเบียบการใหม่นี้ จะต้อง เป็น ผลมา จาก อนุสัญญา ว่า ด้วย การ สกุลการ ซึ่งรัฐบาลทั้งสองนี้ปฏิญาณว่า พร้อมทั้งจะเจรจากันในทันทีที่ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะได้ทำคำร้องขอไปเช่นนั้น

จนกว่าจะได้ลงมือใช้อนุสัญญาว่าด้วยการสกุลการนี้ ความปฏิบัติที่เป็นทางโปรดให้"ได้ประโยชน์อย่างยิ่งนั้น จะต้องคงได้แก่นันดาสินค้ำ ซึ่งในประเทศแต่ละ ฝ่ายได้รับประโยชน์เช่นนั้นอยู่แล้วตามระเบียบการที่ใช้อยู่ในเวลานี้

ระเบียบ การ พิเศษ ที่ได้ตั้ง ขึ้นตามความ ตกกลง ๆ วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ.ศ. ๑๙๙๓ ว่าด้วยการนำน้ำเมาและสุราต่าง ๆ เข้ามาและขายในกรุงสยามนั้น พึงเป็นวัตถุประสงค์ที่จะนำความตกลงฉะเพาะกาลอย่างที่ว่า โมคุส วิเวนตี นั้นขึ้นได้ เพื่อจะ

ได้เป็นเครื่องต่ออายุของระเบียบการพิเศษนั้น ไปจนกว่าจะได้
ลงมือใช้อนุสัญญาว่าด้วยการศุลกากรที่วอซัน ถ้าและไม่ได้ทำ
ความตกลงโมคัสวีเวนคินไซร์ จะต้องใช้วิธีปฏิบัติอย่างที่ได้แก่
ชาติที่โปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๑๗

สินค้าทุกชนิดที่มีกำเนิด มาจาก อาณาเขต ของ อัครภาคี แห่ง
สัญญานฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง และนำเข้ามาในอาณาเขตของอีกฝ่าย
หนึ่งนั้น จะไม่ต้องถูกบังคับให้เสียภาษีภายใน ฤๅ ภาษีผ่านด่าน
ภายใน ฤๅ ภาษีเครื่องบริโภค ซึ่งเรียกเก็บสำหรับประโยชน์
แห่งรัฐฤๅประชาธิปไตยองค์สมาคมใด ๆ นั้น สูงยิ่งกว่าที่เก็บ
ฤๅ จะได้เก็บต่อไปจากผลชนิดเดียวกันอันประกอบเป็นผลขึ้น
ในพื้นที่ ฤๅ ถ้าไม่มีผลเช่นนั้น ก็มีให้สูงยิ่งกว่าที่เก็บฤๅ
จะได้เก็บจากผล ชนิด เดียวกัน อันมา จาก ชาติ ที่โปรดให้ ได้ประ-
โยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๑๘

ภายในเมืองท่า และท่าเรือ และน่านน้ำของอัครภาคีแห่ง
สัญญานทั้งสองฝ่ายนั้น บันดาเรือที่ชักธงฝรั่งเศสและเรือที่ชัก
ธงสยาม พร้อมทั้งคนประจำเรือและคนโดยสารและสินค้าที่
บรรทุกใน เรือ จะต้องได้ รับ ความ ปฏิบัติโดยฐาน เสมอ ภาค

บริบูรณ์ในเมื่อเทียบระวางกันเอง กิตติ ฤๅ เทียบกับเรือที่ชักธง
ชาติใด ๆ อื่น กิตติ ทั้งในเรื่องการเสียภาษีทั่วไปฤๅภาษีพิเศษ
ซึ่งเรียกเก็บจากการค้าขายและการเดินเรือ และในเรื่องการเรือ
เข้าและเรือออก และการจัดให้เรือจอด และให้เรือ อยู่เป็นที่
และการขนสินค้าลงเรือ และการขนสินค้าขึ้นจากเรือ และ
ธุรกรรมในทางศุลกากร และแม้จะกล่าวทั่วไป ก็ในเรื่อง สรรพ
พินิจการและบทบัญญัติใด ๆ ซึ่งจะพึง บังคับ แก่เรือค้าขายและ
คนประจำเรือและสินค้าที่บนทุกในเรือนั้น ความปฏิบัติอย่าง
เสมอภาคซึ่งกันและกันเช่นนี้จะต้องมีเสมอไป ไม่ว่าตัวเรือฤๅ
สินค้าที่รับขนในเรือนั้น จะมาจากแห่งใดฤๅจะไปยังแห่งใด

ไม่ว่ากรณีจะเป็นอย่างไร ห้ามมิให้กระทำการค้นฤๅตรวจ
ในลำเรือ นอกจากการตรวจธรรมดาของเจ้าพนักงานศุลกากร
และเจ้าพนักงานสาธารณสุข และเจ้าพนักงานทบวงการ ซึ่งมี
หน้าที่ที่จะ พิทักษ์รักษาความมั่นคง ของ การ เดินเรือ ทาง ทะเล นั้น
เว้นไว้ แต่ จะได้ แจง ความให้ เจ้าพนักงาน กงสุล แห่ง รัฐเจ้า สังกัด
ของเรือนั้นทราบเสียก่อน ฤๅ ในกรณีปัจจุบันทันด่วน ก็ให้
ทราบในขณะที่กระทำการตรวจค้นนั้นเอง

ข้อ ๑๗

นอกจากบทบัญญัติแห่งสัญญาข้อก่อนนี้ เรือซึ่งรับภาระ

กระทำการไปรษณีย์เป็นปกติ และซึ่งชักธงของอัครภาคแห่ง
 สัญญาฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้น ในเวลาที่อยู่ใน เมืองท่า และลำน้ำ
 และน่านน้ำของอีกฝ่ายหนึ่ง จะต้องได้รับผลแห่งความสวท
 และเอกสิทธิและความ คุ่มกัน ต่าง ๆ อย่างเดียวกัน กับที่ ประสาท
 ให้แก่เรือชนิดเดียวกันของชาติที่โปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๒๐

ส่วนการ ค้าขาย ตาม ชาย ทะเล ซึ่ง ระเบียบการใน เรื่องนี้
 เป็นอันคงอยู่ใต้อำนาจ กฎหมาย ของ อัครภาค แห่ง สัญญา แต่ละ
 ฝ่ายนั้น เป็นอันยกเว้นจากบทบัญญัติข้างบนนี้ แต่เป็นที่เข้าใจ
 กันว่าในกระบวนนี้ คนฝรั่งเศสในกรุงสยาม และคนไทยใน
 ประเทศฝรั่งเศส จะต้องได้รับผลแห่งสิทธิ และเอกสิทธิซึ่ง
 ตามกฎหมายนั้น ๆ ได้ประสาทให้ถ้าจะพึงประสาทให้ต่อไปแก่
 คนสังกัดของชาติที่โปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง

ข้อ ๒๑

เรือรบของอัครภาคแห่งสัญญา แต่ละฝ่ายพึงเข้าไปและ
 พักอยู่ และ กระทำการ ซ่อมแซมใน บ้านดา เมืองท่า และ ท่าเล
 อื่น ๆ ของอีกฝ่ายหนึ่งได้ทุกแห่ง ที่ยอมให้เรือรบของชาติใด ๆ
 อื่น เข้าไปได้ และในทันทีนั้น ๆ เรือรบเหล่านั้นจะต้องอยู่ใต้อำนาจ
 ขอบบังคับ และได้รับผลแห่งเกียรติยศ และประโยชน์ และ

เอกสิทธิ์ และความคุ้มกันต่าง ๆ อย่างเดียวกันกับที่ได้ประสาทให้ ฤา จะพึงประสาทให้ต่อไปแก่เรออบของชาติใด ๆ อื่น

ข้อ ๒๒

บันดาเรออบฤาเรอการค้าขายของอัครภาคแห่งสัญญาณ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง ซึ่งถูกบังคับด้วยกำลังพายุ ฤา ด้วยเหตุทุกขภัยใด ๆ อื่น ให้ต้องเข้าหาที่กำบังอาศัยในเมืองท่าของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น จะต้องมิเสรภาพในที่นั้น ที่จะให้ซ่อมแซมเรือและหาเครื่องพัสดุที่จำเป็นทุกอย่างมาในเรือ และ กลับ ออก ทะเลไปอีก โดยไม่ต้องเสียค่าภาษีอย่างใด นอกจากที่เรือพื้นเมืองจักต้องเสีย แต่ทว่าในกรณีนี้ ทนายเรือของเรือค้าขายลำใด จักมีความจำเป็นที่ จะต้อง ขายสินค้า ที่ บันทุกใน เรือ นั้น ทั้งหมด ฤาแต่ส่วนหนึ่ง ก็ดี เพื่อจะได้ชดเชยค่าเสียหายที่ได้จ่ายไปในเหตุนี้ไซ้ นายเรือนั้นจำเป็นจะต้องอนุวัตตามข้อบังคับและพิกัตภาษซึ่งใช้อยู่ในท่าเลที่ตอมมาหยุดพักอยู่นั้น

ในกรณีนี้ เรออบฤาเรอการค้าขายลำใดของอัครภาคแห่งสัญญาณ ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจักบังเอิญเคย ติดตั้น ฤา อับปาง ลงตาม พังทะเลของอีกฝ่ายหนึ่งไซ้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายที่ตอมที่จะต้องรับแจ้งเหตุนี้ให้เจ้าพนักงาน กงสุล ของ ภาค ฝ่ายที่เป็นเจ้าสังกัดเรือ ซึ่งเหตุ

เกิดขึ้นในแขวงกงสุลนั้น ฤๅ ให้เจ้าพนักงานกงสุลที่อยู่ใกล้
ที่สุคนั้นทราบทันที

ตัวเรือที่เกยติดตั้นฤๅอัปปางเช่นนั้น และบันดาเศษที่เหลือ
จากแตกสลาย และเครื่องอุปกรณ์ และบันดาพัสดุสำหรับเรือ
และเข้าของ และสินค้าทุกอย่างที่กู้มาได้จากเรือ รวมทั้งสิ่ง
ของใด ๆ ที่ได้โยนลงทะเล ฤๅเงินที่ได้จากการขายวัตถุนั้น ๆ
ถ้าหากได้ขาย และทั้งสรรพเอกสารที่พบในเรือนั้น จะต้อง
มอบให้แก่เจ้าของฤๅผู้แทน เจ้าของ เมื่อได้ร้องขอมา ถ้าและ
เจ้าของฤๅผู้แทนเจ้าของที่ ว่างไม่อยู่ ณที่นั้น เศษทรัพย์สินที่
จรรย์มาแล้วข้างบนนี้ ฤๅ เงินที่ได้จากการค้าขายทรัพย์สินนั้น
เมื่อได้ใช้ค่าไต่ห่วยในการ กู้เรือให้ปลอดภัยแล้ว พร้อมทั้ง
สรรพเอกสารที่พบในเรือนั้น จะต้อง มอบให้แก่ เจ้าพนักงาน
กงสุลผู้ทรงอำนาจของอัครภาค ฝ่ายที่เป็น เจ้าสังกัด ของเรือที่
เกยติดตั้นฤๅอัปปางนั้น หากแต่มีข้อไข้อยู่ว่าเจ้าพนักงานกงสุล
ที่ว่างนั้น จะต้อง ขอร้อง มาภายใน ระยะเวลาซึ่งจักกำหนดไว้ใน
กฎหมาย และกฎ และข้อบังคับของบ้านเมืองที่เกิดเหตุอัปปาง
ฤๅเกยติดตั้นเช่นนั้น อย่างไรก็ตามเจ้าพนักงานกงสุล ฤๅ เจ้าของ
ฤๅ ผู้แทนเช่นว่านี้ จะต้องใช้เงินก็ฉะเพาะแต่เพียงค่าไต่ห่วย

ในการเก็บรักษาทรัพย์สินนั้นไว้ กับ ทั้งค่าใช้จ่ายในการกู้เรือให้ปลอดภัย และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งเรือพื้นเมืองจักต้องใช้ในกรณีเช่นเดียวกันนั้นเท่านั้น

ทรัพย์สินและสินค้าที่กู้มาได้จากรืออัปปางนั้น จะต้องได้รับความยกเว้นจากการเก็บภาษีศุลกากรทุกอย่าง เว้นไว้แต่จะส่งทรัพย์สินและสินค้าเช่นว่านั้น ไปจำหน่ายบริโศคภายในแดนในกรณีเช่นนั้นจะต้องเสียค่าภาษีธรรมดา

ในกรณีที่มีเหตุเรือเข้ามาอาศัยกำบัง ฤๅ อัปปาง ฤๅ เกยตีดตนนั้น ถ้าเจ้าของเรือฤๅผู้แทนเจ้าของเรือไม่อยู่ก็ ฤๅอยู่แต่ขอร้องให้ ท้ากิด เจ้าพนักงาน กงสุล แห่งรัฐที่เป็น เจ้าสังกัดของเรือนั้น จะต้องได้รับ อำนาจที่จะเข้าเป็นธุระ เกี่ยวข้อง เพื่ออำนวยความสะดวก ในอันที่จะให้ความช่วยเหลือที่จำเป็นแก่คนสังกัดชาติแห่งรัฐนั้น

๒๓

เจ้าพนักงานกงสุลของอัครภาคแห่งสัญญานนี้ แต่ละฝ่ายพึงจับลูกเรือฤๅ บุคคลใด ๆ อื่น อันมีตำแหน่งหน้าที่ อยางใด ๆ อยู่ใน ฐาน เป็น คน ประจำ เรือ รบ ฤๅ เรือ ค้าขาย แห่ง ชาติ ของเจ้าพนักงานกงสุลนั้น ๆ ซึ่ง หาก หลบ หนี หน้าที่ ใน อาณาเขต ของอีกฝ่ายหนึ่งนั้น แล้วและส่ง กลับลงเรือ ฤๅ ส่ง กลับ เมือง เดิมได้

หากแต่ความขอสงวนไว้ ซึ่งระเบียบการอำนาจศาล อันจะพึง
ใช้ในกรณีแต่ละกรณีนั้นในกรุงสยาม

เพื่อการนี้ เจ้าพนักงานกงสุลจะต้องทำคำขอร้องเป็นลาย
ลักษณ์อักษรมายังเจ้าหน้าที่ฝ่ายทองทผู้ทรงอำนาจ และจะต้อง
แสดงหลักฐานโดยนำสมุดทะเบียนสำหรับเรือ ฤๅ บัญชี คน ประจำ
เรือ ฤๅ ถ้าไม่ได้ให้นำเอกสารเช่นนั้นมา ก็ให้นำสำเนาคัดอันถ่อง
แท้มามาแสดงให้ปรากฏว่า บุคคลที่เจ้าพนักงานกงสุลเรียกขาน
ขอตัวนั้นรวมอยู่ในจำพวกคนประจำเรือนั้นโดยแท้จริง

เมื่อมีคำขอร้องอันประกอบด้วยหลักฐานเช่นนั้นแล้ว จะไม่ยอม
ส่งตัวคนที่หลบหนีหน้าทันทีได้ไม่

อนึ่งเจ้าพนักงานกงสุลที่วัน จะต้องได้รับความช่วยเหลือ
เกื้อหนุนทุกประการ ในอันจะสืบหา และจับ ตัวคนที่ หลบหนี
หน้าทันที และใน เมื่อ เจ้าหน้าที่ ฝ่ายกงสุลทำคำขอร้องมาเป็น
ลายลักษณ์อักษร และเป็นผู้ออกเงินค่าใช้จ่ายในการนี้ให้แล้ว
จะต้อง นำ ตัวไปไว้ใน เรือนจำ ของ บ้านเมือง และ กักตัวไว้ ณ ที่นั้น
จนกว่าจะได้คืนตัวลงเรือ ฤๅจนกว่าจะมีโอกาสส่งตัวกลับเมือง
เดิม แต่ ถ้า หากไม่มีโอกาส เช่นนี้ ภายใน ระยะเวลา สอง เดือน
นับตั้งแต่วันที่ได้อับกุม ฤๅถ้าหากไม่ได้ ใช้จ่ายเงินค่าใช้จ่ายในการ
กักขังให้ตามระเบียบ และเมื่อได้แจ้งความให้เจ้าพนักงานกงสุล

ทราบล่วงหน้าสามวันด้วยแล้ว จะต้องปล่อยคนหลบหนีหน้าที่
 เช่นว่านั้นสู่เสรีภาพ และจะ จับกุมตัวใหม่ เพราะ เหตุอันเดียว
 ก็นั้นอีกไม่ได้

ถ้าคนที่หลบหนีหน้าที่นั้นได้กระทำ ผิดทาง อาญา ฤๅทาง ลมเม็ด
 ใด ๆ บนบกไซ้ร้ เจ้าหน้าที่ฝ่ายท้องที่พึงประวิงการส่งตัวคนผู้
 นั้นได้จนกว่าศาลจะได้พิพากษาคดี และ คำพิพากษานั้นจะได้
 รับความปฏิบัติตามแล้วโดยบริบูรณ์ทุกประการ

อัครภาคแห่งสัญญาฯ ทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่า ลูกเรือ
 ฤๅ บุคคลอื่น ๆ ใน จำพวก คน ประจำ เรือ เป็น คนใน บังคับ ของ
 ประเทศใด หากหลบหนีหน้าที่ในอาณาเขตของประเทศนั้นเอง
 จะต้องได้รับความยกเว้นจากบทสัญญาฯอื่น

ข้อ ๒๔

อัครภาคแห่งสัญญาฯ ยอมรับว่า เปนอันต้องด้วยประโยชน์
 ของประเทศทั้งสองฝ่าย ที่จะถ้อยถ้อยประกันแก่กันและกัน
 เพื่อไม่ให้ผลธรรมชาติฤๅผลหัดถกรรมของตน ถูก ความ แข่ง
 ขันที่ไม่เป็นธรรมและที่จะถ้อยถ้อยคุ้มครองรักษาข้อสินค้า ซึ่ง
 เรียกตามภูมิกำเนิดนั้นด้วย ทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่า ต่อไปนี้
 ภายหลังจะกระทำความตกลงกันในเรื่องวิธีการ อันจะพึงปฏิบัติ
 เพื่อการนี้



อนึ่งรัฐบาลสยามรับรองว่า ในทันใดที่กฎหมายไทย เป็นอัน
ใช้ได้แก่คนสังกัดชาติของไพรัชประเทศทุก ๆ ประเทศแล้วจะได้
จัดกฎหมายนั้นให้ อนุรูปกลมเกลียว กับ หลัก ของ อนุสัญญา ระวัง
ประเทศ ที่ทำณะกรุงปารีส เมื่อวันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๑๘๘๓
เพื่อ คุ่มครอง อุตสาหกรรมสมบัติ และ ที่ได้ แก่ ไขใหม่ ณะ
กรุงวอชิงตันเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๑๙๑๑ กับหลักของ
ความตกลงที่ทำณะกรุงมาดริดเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๑๘๕๑
ว่า ด้วย การ จด ทะเบียน ระวัง ประเทศ สำหรับ เครื่อง หมาย การ
หัตถกรรม ฎาเครื่องหมายการค้าขาย และที่ได้ แก่ ไขใหม่ ณะ
กรุงวอชิงตันเมื่อวันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๑๙๑๑ กับหลักของ
ความตกลงที่ทำณะกรุงมาดริดเมื่อวันที่ ๑๔ เมษายน พ.ศ. ๑๘๕๑
ว่า ด้วย การ ปราบ ปราบ มิให้ มี การ แสดง เท็จ ซง กำเนิด ที่ มา ของ
สินค้าลงไว้ที่ตัวสินค้า และที่ได้ แก่ ไขใหม่ ณะกรุงวอชิงตันเมื่อ
วันที่ ๒ มิถุนายน พ.ศ. ๑๙๑๑ กับหลักของอนุสัญญาระวาง
ประเทศ ที่ทำณะกรุงเบอร์นเมื่อวันที่ ๕ กันยายน พ.ศ. ๑๘๘๖
เพื่อคุ่มครองวรรณคดี และศิลปคดี และที่ได้ แก่ ไขใหม่ ณะ
กรุงเบอร์ลิน เมื่อวันที่ ๑๓ พฤศจิกายน พ.ศ. ๑๙๐๘ และที่
บูรณะโดย โปรโตคอล เพิ่มเติม ซึ่ง ลงช้อกัน ณะกรุงเบอร์น เมื่อ
วันที่ ๒๐ มีนาคม พ.ศ. ๑๙๑๔. และภายหลังเมื่อได้กระทำการ

คัดแปลงโดยอนุรูปเช่นว่านแล้ว รัฐบาลสยามจะต้องเข้าเป็นภาค
ในเอกสารความตกลงทางทูตเหล่านี้โดยพลัน

อนึ่งคงเป็นที่เข้าใจกันว่า ในกรณีใด ๆ ก็ดี ในแผนการ
เหล่านี้ คนสังกัดชาติของอัครภาคแห่งสัญญา แต่ฝ่ายจะ
ต้องได้ รับผลคุ้มครองในอาณาเขตของอีกฝ่ายหนึ่ง อย่างเดียว
กันกับ คน พน เมือง ๆ คน สังกัด ของ ชาติ ที่ โปรด ให้ ได้ ประโยชน์
อย่างยิ่ง

ข้อ ๒๕

บทสัญญา ต่าง ๆ ใน หนังสือ สัญญา ฉบับนี้ ไม่ กระทบ กระทบ
ฤๅแทนที่ ฤๅเปลี่ยนแปลงแม้แต่อย่างหนึ่งอย่างใดเลย ซึ่ง
บันดากฎหมายและ กฎ และ ข้อ บังคับ ต่าง ๆ อันว่า ด้วยการ รักษา
ความปลอดภัยและความสงบ เรียบร้อย ของ มหาชน และการ
ตำรวจ สุขาภิบาล และการแปลงชาติ และการอพยพเข้ามา
ใน บ้าน เมือง ซึ่ง ลง มือ ไข้อยู่ แล้ว ฤๅ จะ ได้ ลงมือ ไข่ต่อไปใน
ประเทศทั้งสองนี้ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งนั้น

อนึ่ง บท สัญญา เหล่านี้ จะ ตี ความให้ เป็น ไป โดย นัย ที่จะ
เบียดเบียนให้ เสื่อมเสีย อิศรภาพ อัน หนังสือ สัญญา ฉบับนี้
ประสาทให้ แก่กรุงสยามในเรื่องการศุลกากร และการสรรพากร
และการอำนาจศาลนั้นหาได้ไม่

ข้อ ๒๒

บทบัญญัติแห่งหนังสือสัญญาฉบับนี้ ทั้งหมดยกเว้นแต่ ส่วนหนึ่ง
 กัด ต่อไป ภายหลัง ฟัง เปน อัน ขยายใช้ ได้ แก่ บันดา เมือง ขน
 และดินแดนของ ฝรั่งเศส และ ทั้งประเทศ ที่อยู่ใน อารักขา ฤ
 ในอาณัติของฝรั่งเศส โดยทำปฏิญญาพร้อมเพรียง กันใน ราว
 รัฐบาลทั้งสองนี้ แต่ใน ราวนี้ คน ไทยใน บันดาเมืองขน และ
 ดินแดนและประเทศเช่นว่านี้ นอกจากอินโดจีน จะต้องได้
 รับผลแห่งสิทธิ และเอกสิทธิ และความคุ้มกันต่าง ๆ อย่าง
 เดียว กัน กับ ที่เคย รับ อยู่ แล้ว เปน มั่นคง ตั้ง แต่ ก่อน มา จน บัดนี้
 โดยอำนาจหนังสือสัญญาลงวันที่ ๑๕ สิงหาคม พ.ศ. ๑๙๕๖ นั้น
 ส่วนระเบียบการซึ่งใช้อยู่ในเวลานั้น จะต้องเป็นอันคงใช้อยู่
 เหมือนกัน ในกระบวนที่เกี่ยวแก่คนสังกัดของเมืองขน และ
 ดินแดน และประเทศที่ว่านี้ นอกจากอินโดจีน หากแต่มีข้อ
 สงวนไว้ซึ่งบทบัญญัติแห่งข้อ ๑๕ ของหนังสือสัญญาฉบับนี้ และ
 บทบัญญัติแห่งโปรโตคอลว่าด้วย อำนาจ ศาล ตัด ท้าย หนังสือ สัญญา
 ฉบับนี้ด้วย

ใน กระบวน ที่ เกี่ยว ฉะเพาะ อย่างยิ่งแก่อินโดจีน ฝรั่งเศสสนั้น
 จะต้องมี การ เจรจากัน โดยเร็วที่สุดที่จะฟัง เปน ไป ได้ เพื่อทำอนุ
 สัญญาพิเศษฉบับหนึ่ง และ ความตกลงบูรณการต่าง ๆ ซึ่งจะ

ต้อง กล่าว ฉะเพาะ อย่าง ยี่ ถึง บันดา บัณฑา ที่ เฟ่งเลงใน โปรโตคล
 ติดทำยหนังสือสัญญา ฉบับนี้ อันว่า ด้วย การ วางระเบียบ ความ
 เกี่ยวพันกัน ในระวางอินโดจีนฝรั่งเศสกับกรุงสยามนั้น และจน
 กว่าจะได้ ใช้อุสัญญาและความตกลงบูรณการในส่วนนี้ คนไทย
 ในอินโดจีนจะต้องได้ รับผิดชอบแห่งสิทธิ และเอกสิทธิและความ
 คุ่มกันต่าง ๆ อย่าง เดียวกัน กับที่เคย รับมา แล้ว แต่ ก่อน จน บัดนี้
 โดยอำนาจบทบัญญัติที่ใช้อยู่ในเวลานี้ ส่วนฐานะของชาวอินโดจีน
 ที่เป็นคนในบังคับและเป็นคนใน อารักขาของ ฝรั่งเศสใน กรุงสยาม
 นั้น เป็น อัน มีกำหนด อยู่ แล้วใน ข้อ ๒๗ แห่ง หนังสือ สัญญา
 ฉบับนี้ ในส่วนการศุลกากรนั้น จนกว่าจะได้ ไขความตกลง
 ซึ่ง หมาย ไว้ ใน วรรค ที่ ๔ แห่ง โปรโตคล ติดทำย หนังสือ สัญญา
 ฉบับนี้ ที่ว่าด้วยอินโดจีนนั้น กรุงสยามจะต้องมีสิทธิในอินโด
 จีนเหมือนอย่างอินโดจีนจะต้องมีสิทธิใน กรุงสยาม ที่จะได้รับ
 ผลปฏิบัติที่เป็นทางโปรดให้ ได้ประโยชน์อย่างยิ่ง สำหรับสินค้า
 ซึ่งใน ประเทศ แต่ละ ประเทศได้รับ ประโยชน์ เช่นนั้น อยู่ แล้วตาม
 ระเบียบการที่ใช้อยู่ในเวลานี้

ข้อ ๒๗

ตั้งแต่วันแรกเปลี่ยนสัตยาบันเป็นต้นไป จะต้องใช้หนังสือ
 สัญญาฉบับนี้แทนหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี และการค้า

ขาย และการเดินเรือ ที่ท่าพระกรุงเทพฯ ฯ เมื่อวันที่ ๑๕ สิงหาคม
 พ.ศ. ๑๘๕๖ หากแต่มีข้อสงวนไว้ซึ่งบทบัญญัติในข้อ ๑๕
 และข้อ ๒๖ แห่งหนังสือสัญญาฉบับนี้ อนึ่งนับตั้งแต่วันเดียว
 กันนั้นสืบไป หนังสือสัญญาฉบับนี้จะต้องลบล้างบันดาหนังสือ
 สัญญา และอนุสัญญา และความตกลงอื่น ๆ ที่ได้ทำไว้ใน
 ราชอาณาจักรสยาม เว้นไว้แต่ข้อความที่ด้วยการกำหนด
 และการขึ้นเขตแดน (ซึ่งมีอยู่ในหนังสือสัญญา ลงวันที่ ๓
 ตุลาคม พ.ศ. ๑๘๕๓ และอนุสัญญาลงวันที่ ๑๓ กุมภาพันธ์
 พ.ศ. ๑๘๐๔ และหนังสือสัญญาลงวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ.
 ๑๘๐๗ กับโปรโตคอลที่จัดทำขึ้น) และข้อความที่ด้วยการดำเนิน
 สิทธิที่จะให้อารักขาของฝรั่งเศสในกรุงสยาม (ข้อ ๑๐ และ
 ข้อ ๑๑ แห่งอนุสัญญา พ.ศ. ๑๘๐๔) และทั้งบันดาบทบัญญัติ
 ที่เกี่ยวข้องกับอินโดจีนฝรั่งเศส ซึ่งลงรอยกันกับบทสัญญาของ
 หนังสือสัญญาฉบับนี้ และโปรโตคอลทั้งสองที่จัดทำขึ้น และ
 ฉะเพาะอย่างยิ่งข้อ ๒ และข้อ ๓ แห่งหนังสือสัญญา ลงวันที่ ๓
 ตุลาคม พ.ศ. ๑๘๕๓ ซึ่งยกขึ้นอ้างข้างบนนี้ ในส่วนที่เกี่ยวข้อง
 ฉะเพาะอย่างยิ่งแก่ฐานะของชาวอาเซียที่เป็นคนในบังคับ และ
 เป็นคนในอารักขาของฝรั่งเศสในกรุงสยามนั้น แทนที่ข้อ

ความในหนังสือ สัญญา ลง วันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๑๙๐๗ และ
 โปรโตคอลว่าด้วยอำนาจศาลคดีทำหนังสือสัญญานับนั้น เป็น
 อันให้ใช้ข้อ ๓ ข้อ ๔ ข้อ ๕ ข้อ ๖ และข้อ ๗ แห่งหนังสือ
 สัญญานับนั้น และให้ใช้ โปรโตคอล ว่าด้วย อำนาจ ศาลคดีทำ
 หนังสือสัญญานับนั้น

ในส่วน ที่ เกี่ยว แก่บท บัญญัติ ซึ่งเนื่อง ด้วย อินโดจีน ฝรั่งเศส
 นอกจากข้อความที่ว่าด้วยการกำหนดและการขึ้นเขตแดน และ
 ทั้ง ที่ ว่า ด้วย การ ดำเนิน สิทธิ ที่ จะ ให้ อารักขา ของ ฝรั่งเศส ใน กรุง
 สยามนั้น อัครภาค แห่ง สัญญา ถ้อยที่ ถ้อย ยอมรับ แก่กัน ว่า
 ต่างฝ่ายต่างมีสิทธิที่จะนำกล่าวและว่ากล่าว เพื่อให้ บทบัญญัติ
 นั้น ๆ เป็นอันคงไว้ อยู่ ถ้าเป็นอันเปลี่ยนแปลงไป ถ้าเป็นอัน
 ยกเลิกเสียก็ได้ ในเวลาที่จะเจรจาเพื่อทำอนุสัญญาพิเศษ และ
 ความตกลงบูรณาการ ซึ่งหมายไว้ในสัญญาข้อก่อนนั้น โดย
 จะอ้างอิงสิ่งใดในหนังสือสัญญานับนั้น ทำนองที่จะจำกัดการว่า
 กล่าวเช่นนั้น ถ้าที่จะขัดขวางต่อทางแก้ปัญหานั้นจะพึงเลือก
 เอานั้นไม่ได้เป็นอันขาด อนึ่งทั้งสองฝ่ายตกลงกันว่า ข้อสงวน
 ว่า ด้วย ระเบียบ การ แม่น้ำโขง ซึ่ง ตราไว้ใน วรรคที่ ๒ แห่ง
 โปรโตคอลคดีทำนี้ ที่ว่าด้วยอินโดจีนนั้น จะไม่เป็นข้อยุติ

ว่า ทั้งสองฝ่าย ต่างได้สละ ความ เห็น ของ ตนใน การ ตี ความ ใน
ข้อ ๑ แห่งหนังสือสัญญาลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๑๘๙๓ และ
จะไม่เป็นข้อห้ามไม่ให้ ว่ากล่าวกัน ในชั้นดาบปัญหาทั้งปวง ที่เกิด
ขึ้นเนื่องแต่การตีความเช่นนั้นเลย

ข้อ ๒๗

หนังสือสัญญาดังนั้นจะต้องมีผลเป็นอันใช้ได้ตั้งแต่วัน แลก
เปลี่ยนสัตยาบันต่อกัน และจะต้องเป็นอันใช้ได้อยู่ชั่วกำหนด
เวลาสิบปีนับตั้งแต่วันนั้นสืบไป

ถ้าภายในสิบสองเดือนก่อนสิ้นกำหนดสิบปีนั้น อัครภาค
ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งไม่ได้แจ้ง เจตนา ที่ จะเลิก สัญญา แก่ อีก ฝ่าย หนึ่ง
แล้ว สัญญาจะต้องคงเป็นที่บังคับต่อไปจนกว่า จะสิ้นกำหนด
ปีนั้น นับตั้งแต่วันที่อัครภาค ฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งจะได้บอกเลิก
สัญญา

แต่ที่ว่าเป็นที่เข้าใจกันโดยบังชัด ว่าการบอกเลิกสัญญา
เช่นว่านั้น จะมีผล พ้น บท สัญญา ข้อใด ๆ ที่ได้ยก เลิกเสียแล้ว
โดยความตกลงก่อน ๆ และโดยหนังสือสัญญา ฉบับนี้ ให้เป็น
อันกลับใช้ได้ อีกนั้นไม่ได้เลย

ข้อ ๒๘

หนังสือสัญญาดังนั้น จะต้องได้รับสัตยาบัน และสัตยา

บันทึกทั้งสองฝ่ายนั้น จะต้องแลกเปลี่ยนกันณะกรุงปารีส ๓
กรุงเทพฯ ฯ ภายในระยะเวลาสั้นที่สุดที่จะพึงเป็นไปได้

เพื่อเป็นพยานหลักฐานแก่การนี้ ผู้มีอำนาจเต็มแต่ฝ่าย
ได้ลงนามและประทับตราลงไว้ในหนังสือสัญญาเป็นสำคัญ

ทำคู่กันเป็นสองฉบับ เป็นภาษาฝรั่งเศสและกรุงปารีส เมื่อ
วันที่ ๑๔ เดือน กุมภาพันธ์ ๑๙๑๙ ๓๐๖ ๓๐๖ ๓๐๖
ตรงกับวันที่ ๑๔ ของเดือนที่ ๑๑ พระพุทธศักราช สองพันสองร้อย
หกสิบเจ็ด

(ลงพระนาม) จรูญ

(ลงนาม) เออร์โยต์

ชำนาญ หอสมุด

โปรโตคอล

ว่าด้วยอำนาจศาลอันจะพึงใช้แก่คนสังกัดชาติฝรั่งเศส

(พลเมืองและคนในบังคับ และคนในอารักขา)

ในพระราชอาณาจักรสยาม ตีตกย้ายหนังสือสัญญาทางพระราชไมตรี

และการค้าขาย และการเดินเรือ

ลงวันที่ ๑๕ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๑๙๒๕

ในขณะที่กำลังจะลงนามกันวันนี้ ในหนังสือสัญญานฉบับใหม่ ว่าด้วยทางพระราชไมตรี และการค้าขาย และการเดินเรือ ซึ่งทำกันในระหว่าง พระราชอาณาจักรสยาม กับ เปรุบติก ฝรั่งเศส ผู้มีอำนาจเต็มของอัครภาคแห่งสัญญานทั้งสองฝ่าย โดยประสงค์จะระงับปัญหา เรื่อง อำนาจศาล อันจะพึงใช้แก่คนสังกัดชาติฝรั่งเศส (พลเมือง และคนในบังคับ และคนในอารักขา) ในพระราชอาณาจักรสยามให้สิ้นเชิง และให้เป็นที่พอใจแก่กันและกันทั้งสองประเทศ จึงตกลงกันดังต่อไปนี้

ข้อ ๑

จนกระทั่งถึงวันที่บันดาประมวลกฎหมายสยาม คือ ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ ประมวลกฎหมายอาญา ประมวลกระบวนการพิจารณาความแพ่ง ประมวล กระบวน พิจารณา ความ

อาญา กับพระธรรมนูญศาลจะได้เป็นอันเริ่มใช้แล้วทั้งหมดนั้น
พลเมืองฝรั่งเศสตลอดทั่วพระราชอาณาจักรสยาม จะต้อง อยู่
ใต้อำนาจศาลพิเศษ อันชื่อว่า ศาลต่างประเทศ ซึ่งได้มีระเบียบ
ตั้งขึ้นแล้วแต่ก่อนนั้น ตามบทบัญญัติซึ่งวางไว้ในข้อ ๔ แห่ง
โปรโตคอลฉบับนี้

ภายหลังวันทว่านั้น คนเหล่านั้นจะต้องอยู่ใต้อำนาจศาลสยาม
ธรรมดา หากแต่มีข้อสงวนไว้ในอันที่พนักงานทูตและพนักงาน
กงสุลฝรั่งเศสในกรุงสยามจะดำเนินสิทธิถอนคดี ดังที่กำหนด
ไว้ในข้อ ๕ แห่งโปรโตคอลฉบับนี้ ซึ่งกำหนดเวลา ๕ ปี นับ
ตั้งแต่วันทว่านั้นเป็นต้นไป

ข้อ ๒

จนกระทั่ง วันที่บัดนี้ตามประมวลกฎหมายสยาม ซึ่งจารนัยไว้
ข้างบนนี้จะได้เป็นอันเริ่มใช้แล้ว ทั้งหมด ชาว อาเซียนใน บังคับ
และในอารักขาฝรั่งเศส ที่สำนักอาศัยอยู่ในมณฑลอุดร และ
อีสาน แม้จะได้จดทะเบียนที่สถานกงสุลฝรั่งเศสในกรุงสยาม
เมื่อ วันเดือนปีใด ๆ ก็ดี กับ ทั้ง ชาว อาเซียนใน บังคับ และใน
อารักขาฝรั่งเศสที่สำนักอาศัย อยู่นอก มณฑล ทว่านั้น และได้
จดทะเบียนที่สถานกงสุลฝรั่งเศสในกรุงสยาม ก่อน วันที่ ๒๓
มีนาคม พ.ศ. ๑๙๐๓ อัน เป็นวันที่ได้ลงนาม กันใน หนังสือ

สัญญา ฉบับท้ายที่ได้ทำกันในระหว่าง ฝรั่งเศส กับ สยามมา แล้ว นั้น
จะต้องอยู่ใต้ อำนาจศาลต่างประเทศ ภายในบังคับแห่งข้อไขซึ่ง
มีกำหนดไว้ในข้อ ๔ แห่งโปรโตคอลฉบับนี้

ภายหลังวันที่กล่าวข้างต้นนั้น คนเหล่านั้นจะต้องอยู่ใต้ อำนาจ
ศาลสยามธรรมดา

ข้อ ๓

ชาวอาเซียในบังคับและใน อารักขา ฝรั่งเศส ที่สำนักอาศัยอยู่
นอกมณฑลอุดรและอีสาน และได้จดทะเบียนที่สถานกงสุล
ฝรั่งเศสในกรุงสยาม ภายหลังวันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๑๕๐๗
กับทั้งคนใน บังคับ และใน อารักขา ฝรั่งเศส ที่ไม่ใช่ ชาว อาเซีย นั้น
จะต้องอยู่ใต้ อำนาจศาลสยามธรรมดา และจะดำเนินสิทธิถอน
คดีดังที่มีกำหนดไว้ในข้อ ๕ แห่งโปรโตคอลฉบับนี้ เพื่อให้เป็น
ประโยชน์แก่คนเหล่านั้นหาได้ไม่

ข้อ ๔

ศาลต่างประเทศ ซึ่งจะต้องตั้งขึ้นในทำเลทุกแห่ง ที่ตาม
ทางการยุติธรรมอย่างดี บังเกิดความจำเป็นขึ้น หากให้อัครราช
ทูตแห่งเรปูบลิกฝรั่งเศสณะกรุงเทพฯ ฯ กับเสนาบดีว่าการต่าง
ประเทศแห่งกรุงสยาม ทำความตกลงกันเสียก่อน จึงค่อยตั้ง
ขึ้นนั้น มีอำนาจศาลอันจะต้องใช้และดำเนินการ ดังต่อไปนี้ คือ

๑. ศาลต่างประเทศภายใน บังคับ แห่ง ข้อไข อันกำหนดไว้
 ในข้อ ๑ และข้อ ๒ มีอำนาจในส่วนแพ่ง ครอบคลุมไปถึงคดีแพ่งอา
 พาศนัยใด ๆ ที่คนสังกัดชาติฝรั่งเศสเป็นคู่ความ ฐานเป็นโจท
 กคดี ฎาเป็นจำเลยคดี และในส่วนอาญาครอบคลุมไปถึงความลเมิด
 ทุกชนิด ที่คนสังกัดชาติฝรั่งเศสเป็นผู้กระทำความผิด ฎา เป็น
 เจ้าทุกข์

๒. ในศาลชั้นต้นนั้น กงสุลฝรั่งเศสณะกรุงเทพฯ ฯ ฎา
 กงสุล ฎา ไวศกงสุลฝรั่งเศสผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้อง ซึ่งสำนักอาศัย
 อยู่ตามหัวเมืองภายในพระราชอาณาจักรนี้ จะต้องมีสิทธิที่จะ
 เข้าไปอยู่ด้วยใน เวลา พิจารณา คดีใด ๆ ที่คน สังกัดชาติฝรั่งเศส
 เป็นคู่ความอยู่นั้น ฎา จะแต่งตั้งผู้แทนที่ได้รับอำนาจโดยถูกต้อง
 ให้เข้าไปอยู่แทนก็ได้ และมี สิทธิ ที่ จะ แสดง ความ เห็น ทุก
 ประการ ที่เห็นเป็นการสมควร เพื่อประโยชน์แก่ความยุติธรรม
 นั้นด้วย

๓. คดีอุทธรณ์คำตัดสินของศาลต่างประเทศนั้น จะต้อง
 นำยื่นต่อศาลอุทธรณ์ณะกรุงเทพฯ ฯ

จนกว่าจะได้ลงมือใช้ ประมวลกฎหมายต่าง ๆ ซึ่งได้จารบัญ
 ไว้ข้าง บนนี้ ข้อ ๕ แห่งโปรโตคัลระหว่าง ฝรั่งเศส กับสยามลง
 วันที่ ๒๓ มีนาคม พ.ศ. ๑๙๐๗ นั้น จะต้องเป็นอันคงอยู่ก่อน

และจะต้องใช้ไปก่อน สำหรับ พลเมือง ฝรั่งเศส เช่น อย่างไม่ใช้
สำหรับคนในบังคับและคนในอารักขาฝรั่งเศสเหมือนกัน

๔. ในคดีชั้นต้นทุกเรื่องที่อยู่ใต้อำนาจศาลต่างประเทศ ซึ่ง
จำเลยหาผู้ต้องหาเป็นคนสัญชาติฝรั่งเศสนั้น พนักงานทูตและ
พนักงานกงสุลฝรั่งเศสพึงดำเนินสิทธิถอนคดีได้ ดังที่กำหนด
ไว้ในข้อ ๕ แห่งโปรโตคอลฉบับนี้

๕. ในคดีใด ๆ ที่ศาลต่างประเทศได้พิจารณาตัดสินในชั้น
ต้นและได้อุทธรณ์ขึ้นไปยังศาลอุทธรณ์ณะกรุงเทพฯ ฯ นั้น จะ
ต้องเปิดโอกาสให้อุทธรณ์คำพิพากษา ศาลอุทธรณ์นั้นขึ้นไปยังชั้น
ฎีกาได้. ในชั้นนี้ พึงอุทธรณ์ได้ในปัญหาว่าด้วยศาลไร้อำนาจ
พิจารณาและศาลใช้อำนาจผิด และโดยนัยทั่วไปในข้อปัญหา
ผิดกฎหมายทุกสถาน การอุทธรณ์ชั้นนี้ จะต้องพิจารณาพิพากษา
ในศาลสยามอันสูงสุด ฎีกาที่ชื่อว่าศาลฎีกานั้น

ข้อ ๕

สิทธิ ถอนคดี ซึ่งมี สงวนไว้ สำหรับ พนักงานทูตและ พนักงาน
กงสุลฝรั่งเศส ในคดีที่อยู่ใต้อำนาจศาลต่างประเทศ ตามความ
ในวรรคที่ ๔ ของข้อ ๔ ก็คือ ฎีกา ในคดีที่อยู่ใต้อำนาจศาลสยาม

ธรรมดา ตามความในข้อ ๑ แห่งโปรโตคอลฉบับนี้ ก็ดี จะต้อง
ดำเนินโดยนัยดังต่อไปนี้ คือ

๑. ในคดีแพ่งอาญาใด ๆ ในศาลชั้นต้น ซึ่งจำเลยฯ
ผู้ต้องหาเป็นพลเมือง ๓ คนในบังคับ ๓ คนในอารักขาฝรั่งเศส
นั้น อัครราชทูตฯอุปทูตฝรั่งเศสในกรุงเทพฯ เมื่อได้รับแจ้ง
ความโดยถูกต้อง ในข้อที่ว่าคดีได้ดำเนินไปอย่างไรแล้ว ถ้า
และเห็นเป็นการสมควร เพื่อประโยชน์แก่ความยุติธรรมไซ้
พึงให้กงสุลฝรั่งเศสในกรุงเทพฯ ๓ กงสุลฯไวศกงสุลฝรั่งเศส
ตามหัวเมืองภายในพระราชอาณาจักร ดำเนินการถอนคดีนั้น ๆ
ได้ ไม่ว่ากระบวนการคดีจะได้ดำเนินไปแล้วเพียงใด ทั้งนี้คดีอยู่
ในระหว่างพิจารณาในศาลใด จะต้องมีคำขอร้อง เป็นลายลักษณ์
อักษรไปถึงศาลนั้น

๒. คดีใด ๆ ที่ถอนมาดังกล่าวข้างบนนี้ จะต้องโอนให้แก่
ทางการยุติธรรมฝ่ายกงสุลฝรั่งเศส และนับตั้งแต่วันที่ได้ส่ง
คำขอร้องให้แล้วนั้น ทางการยุติธรรมฝ่ายกงสุลนั้นจะต้องทรง
อำนาจพิจารณาแต่ถ่ายเดียว และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสยามจำเป็นจะ
ต้องให้อุปการไมตรีในการนี้ด้วย

คดีเช่นว่านี้จะต้องพิจารณาตัดสินตามกฎหมายฝรั่งเศส แต่
ที่ว่ากฎหมายไทยยังจะต้องเป็นอันพึงใช้อยู่ ในกรณีนี้และเท่า

ที่ความใน คตินั้น จะได้ เป็น วัตถุ มีบทบังคับ แล้วใน ประมวล
กฎหมาย ฎากฎหมาย ฎาข้อบังคับสยามอันได้ประกาศแล้ว
ตามระเบียบ และได้ลงมือใช้ และได้ส่งไปให้สถานทูตฝรั่งเศส
ณกรุงเทพฯ ฯ ทราบโดยถูกต้องแล้วด้วย

ข้อ ๖

จนกระทั่งถึงวันที่สิ้นเขตการดำเนินสิทธิถอนคดี กล่าวคือ
๕ ปีภายหลังจากเมื่อได้เริ่มใช้ บัญชา ประมวล กฎหมาย สยาม ซึ่ง
จารบัญไว้ข้าง บนนี้ คน สังกัด ชาติ ฝรั่งเศสใด ๆ ที่ปรากฏเป็น
จำเลย ฎาเป็นผู้ต้องหาในคดีที่ได้เริ่มฟ้องในมณฑลชนบทนั้น
พึงร้องขอได้เสมอ เพื่อให้ย้ายคดีไปจากศาลอันทรงอำนาจใน
คดีนั้น ถ้าและเจ้าหน้าที่ฝ่ายตุลาการในท้องที่ยอมอนุมัติให้แล้ว
คดีนั้นจะต้องพิจารณาตัดสินณกรุงเทพฯ ฯ ฎาณะที่เดิมนั้นเอง
โดยให้ผู้พิพากษา ฉะเพาะ คนที่ เป็น คณะ ของ ศาล ซึ่งจักทรง
อำนาจ พิจารณาคดี ณ กรุงเทพฯ ฯ นั้น เป็น ผู้พิพากษา
คำ ขอร้อง เช่นนี้ จะต้อง แจ่งไปให้กงสุล ฎาไวศกงสุล ฝรั่งเศส
ทราบด้วย

ข้อ ๗

แม่มคดีแพ่ง ฎาคดีอาญาขึ้นฟ้องต่อศาลใด ๆ กิด เมื่อ

จะแย้งในข้อที่ว่า ศาลไร้อำนาจพิจารณาโดยสันนิษฐาน จากบันทึก
ฐานที่วางไว้ในโปรโตคอลฉบับนี้แล้ว จะต้องนำขึ้นกล่าวก่อน
เฉลยความใด ๆ ที่เป็นการแก้มูลกระทู้นั้นทั้งสิ้น

ข้อ ๙

จนกระทั่งถึงวันที่บันดาประมวลกฎหมายสยามที่จารนัยไว้
ข้างบนนี้ เป็บอันใช้ได้แล้วทั้งหมด รัฐบาลสยามยังจะต้องส่ง
บทกฎหมายและบทข้อบังคับทั้งปวงที่ได้ประกาศใหม่นั้นไปให้
สถานทูตฝรั่งเศสในกรุงสยามทราบ และจะต้องพยายามที่จะ
คำนึงถึงความเห็นต่าง ๆ ในเรื่องบทกฎหมายและบทข้อบังคับ
นั้น ๆ ซึ่งสถานทูตที่ว่านั้น จะได้เสนอมาภายในเวลาอันสมควร

ข้อ ๑๐

บทบัญญัติในโปรโตคอลฉบับนี้ ใช้ได้สำหรับบุคคลธรรมดา
และทั้งบุคคลนิติสมมติ และคณะ และบริษัท และสมาคม
ซึ่งได้ตั้งขึ้นโดยถูกระเบียบตามกฎหมายฝรั่งเศส

ข้อ ๑๑

เพื่อให้เป็นความสะดวกในการที่จะใช้โปรโตคอลฉบับนี้ จะ
ต้องถือตามข้อความชั่วคราวระวางหัวต่อ ดังต่อไปนี้ คือ

๑. คดีใด ๆ ที่อยู่ใต้อำนาจของศาลต่างประเทศ ๆ ศาล

สยามธรรมดา โดยอำนาจบทสัญญาแห่งโปรโตคอลฉบับนี้ เมื่อ
คดีนั้น ๆ ยังไม่ได้ฟ้องร้อง ก่อน วันที่ เริ่มใช้ โปรโตคอล ฉบับนี้ไซ้
จะต้องยื่นฟ้องต่อศาลต่างประเทศ ๆ ศาลสยามธรรมดานั้น ๆ
แม้ถึงว่าเหตุการณ์ ซึ่งเป็นกรณีแห่งคดีนั้น จะได้เกิดขึ้นก่อน
วันทว่าน

๒. คดีใด ๆ ที่ยังคงอยู่ในระวางพิจารณาในทางการยุติธรรม
ของฝ่ายกงสุลฝรั่งเศสในวันทว่านนั้น จะต้องคงอยู่ใต้ อำนาจของ
ทางการยุติธรรมทว่าน ซึ่งทางการยุติธรรมนี้จะต้องมีหน้าที่ปฏิบัติ
ไปจนกว่าคดีจะดำเนินถึงที่สุด และเจ้าหน้าที่ฝ่ายสยามยังจะต้อง
ให้ความช่วยเหลือต่อไป แต่การที่จะ บังคับให้ เป็นไป ตามคำ
ตัดสิน ๆ คำพิพากษาซึ่งจะพึงมีในคดีนั้น ๆ จะต้องร้องให้ศาล
ต่างประเทศ ๆ ศาลสยามธรรมดาบังคับแล้วแต่กรณี

ข้อ ๑๑

โปรโตคอลฉบับนี้ เป็นอันเริ่มใช้ ได้ตั้งแต่วันแลกเปลี่ยน
สัตยาบัน หนังสือสัญญาซึ่งโปรโตคอลฉบับนี้จัดทำอยู่นั้น เป็น
ต้นไป

เพื่อเป็นพยานหลักฐานแก่การนี้ ผู้มีอำนาจเต็มแต่ละฝ่าย
ได้ลงนาม และประทับตรา ลง ไว้ ในโปรโตคอล ฉบับนี้ เป็น สำคัญ

ทำคู่กันเป็นสองฉบับเป็นภาษาฝรั่งเศสณะกรุงปารีส เมื่อ
วันที่ ๑๔ เดือนกุมภาพันธ์ ๑๙๑๑ พระพุทธศักราช ๒๔๓๔
ตรงกับวันที่ ๑๔ ของเดือนที่ ๑๑ พระพุทธศักราช สองพันสี่ร้อย
หกสิบเจ็ด

(ลงพระนาม) จรูญ

(ลงนาม) เออร์โยต์

สำนักหอสมุด

โปรโตคอล

ว่าด้วยอนุสัญญาพิเศษ และความตกลงบูรณการ
เพื่อวางระเบียบความเกี่ยวพันระหว่าง

สยามกับอินโดจีนฝรั่งเศส

ในขณะที่กำลังจะลงนามกัน วันนั้นใน หนังสือ สัญญา ฉบับใหม่
ว่าด้วยทางพระราชไมตรี และการค้าขาย และการเดินเรือ
ซึ่ง ทำ กัน ระหว่าง พระราช อาณา จักร์ สยาม กับ เรปบลิก ฝรั่งเศส นั้น
ผู้มีอำนาจเต็มของอัครภาคแห่งสัญญานทั้งสองฝ่าย โดยอ้างถึง
ข้อ ๒๖ แห่งหนังสือสัญญาที่วานี้ คือ ข้อที่มีบทสัญญาว่าใน
กระบวนที่เกี่ยวจะเพาะ อย่างยิ่ง แก่ อินโดจีน ฝรั่งเศส จะต้อง
เจรจาโดยเร็วที่สุดที่จะพึงเป็นไปได้ เพื่อทำอนุสัญญาพิเศษ
และความตกลงบูรณการนั้น ๆ จึงได้พร้อมกัน ตกลง ว่า อนุสัญญา
และความตกลงนั้น ๆ จะต้อง กล่าว จะเพาะ อย่างยิ่ง ถึง บันดา
ปัญหา ดัง ต่อไปนี้ โดย ที่ การ จารนัยไว้ นี้ จะไม่ เป็นการ จำกัด
จำนวนปัญหาอันจะพึงเจรจากันนั้น ด้วยอัครภาคแห่งสัญญาน
ต่างฝ่ายต่างสงวนไว้ ซึ่ง สิทธิที่จะพิจารณาในเวลาที่จะเจรจากัน ตาม
ที่หมายไว้ ซึ่ง ปัญหาทั้งปวง ที่เห็นว่า น่าจะ เกี่ยวข้องกับความ
เกี่ยวพันในระหว่างสยามกับอินโดจีนฝรั่งเศส นั้น คือ

๑. สถานะของคนไทยในอินโดจีน

๒. การเดินเรือในลำแม่น้ำโขง และระเบียบนิติการสำหรับ
แม่น้ำนั้น หากแต่มีข้อสงวนไว้ซึ่งข้อความในข้อ ๑ แห่งหนังสือ
สัญญาลงวันที่ ๓ ตุลาคม พ.ศ. ๑๘๕๓

๓. การจัดวาง ระเบียบการ คณะข้าหลวงใหญ่ไทย—ฝรั่งเศส
ประจำแม่น้ำโขง

๔. ความตกลงเรื่องการค้าขาย และการศุลกากรอันจะ
พึงทำต่อกัน ตามบทสัญญาในข้อ ๑๕ แห่งหนังสือสัญญาฉบับนี้
คือ ความตกลงที่จะพึงใช้ได้สำหรับการภาษีอากร และความ
ศดวกทั้งปวงที่เพ่งเลงในข้อ ๑๖ และข้อ ๑๗ แห่งหนังสือสัญญา
ที่ว่านั้น และอีกประการหนึ่ง จะต้องมีบทบัญญัติทุกอย่างสำหรับ
ที่จะวางระเบียบและป้องกันการค้าขายผ่านชายแดน ทางบก อันเป็น
สามัญแก่สยามกับอินโดจีนนั้นรวมอยู่ด้วย

เพื่อเป็นพยานหลักฐานแก่การนี้ ผู้มีอำนาจเต็มแต่ละฝ่าย
ได้ลงนามและประทับตราลงไว้ในโปรโตคอลฉบับนี้เป็นสำคัญ

ทำคู่กันเป็นสองฉบับ เป็นภาษาฝรั่งเศสและกรุงปารีส เมื่อ
วันที่ ๑๔ เดือน กุมภาพันธ์ คริสต์ศักราช พันเก้าร้อยยี่สิบห้า
ตรงกับวันที่ ๑๔ ของเดือนที่ ๑๑ พระพุทธศักราช สองพันสี่ร้อย
หกสิบเจ็ด

(ลงพระนาม)

จรรยา

(ลงนาม)

เออร์โยต์